

5. Partridge E. Slang To-Day and Yesterday. London : Macmillan, 1970. 476 p.
6. Бондаренко К. Л. Лінгвокультурні особливості українського та англійського сленгу : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17. Донецьк, 2007. 17 с.
7. Wentworth H., Flexner S. B. Dictionary of American Slang. New York : Crowell, 1975. 766 p.
8. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вища школа, 1985. 360 с.
9. Merriam Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/> (дата звернення: 24.03.2023).
10. The American Heritage Dictionary. URL: <https://ahdictionary.com/> (дата звернення: 20.03.2023).
11. Балабін В.В. Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу. Київ: Логос, 2002. 315 с.
12. The Characteristics of Slang. URL: <http://eprints.umm.ac.id/46908/3/BAB%20II.pdf> (дата звернення: 25.03.2023).
13. Some Characteristics of Slang. URL: <http://www.ruf.rice.edu/~kemmer/Words/slang.html> (дата звернення: 24.03.2023).

УДК 37.016:004

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.27.3.24>

СПЕЦИФІКА ОСВІТИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ

SPECIFICS OF EDUCATION IN UNITED KINGDOM DURING THE PANDEMIC

Озарчук І.В.,

orcid.org/0000-0002-8722-9160

асистент кафедри іноземних мов

Національного університету водного господарства та природокористування

Чумакова К.О.,

orcid.org/0000-0001-5684-4921

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»

Запорізької обласної ради

Статтю присвячено дослідженню освітніх процесів під час пандемії коронавірусу у Великій Британії. Актуальність дослідження зумовлено необхідністю вивчення зарубіжного досвіду щодо навчання в екстремальних умовах, зокрема під час локдаунів, а у випадку з Україною – під час воєнного стану. Мета статті полягає у виявленні позитивних та негативних результатів впровадження нових підходів у навчанні під час нестандартних умов, у яких може опинитися освіта. Об'єктом дослідження є система освіти Великої Британії, а предметом – підходи у навчанні під час пандемії коронавірусу. У статті проаналізовано британські освітні платформи та дотичні до них сайти з метою виявлення позитивного та негативного досвідів навчання під час пандемії. Встановлено, що Велика Британія здебільшого зберегла освітній процес під час локдаунів, застосовуючи сучасні технології. Було створено максимальні умови для навчання здобувачів освіти з-за кордону. Велика Британія відновила повноцінне викладання в класичному форматі та прийняла іноземних студентів на очну або гібридну форму навчання, а обмеження були спрямовані насамперед на безпеку усіх учасників освітнього процесу.

Водночас з'ясовано, що організація освітнього процесу у вищих навчальних закладах Великої Британії в умовах пандемії засвідчила, що такі предметні галузі, як медицина та деякі технічні й творчі професії, не можуть викладатися в онлайн-форматі. Встановлено, що британські викладачі, крім своїх традиційних обов'язків, виступають у ролі організаторів мультимедійних інформаційних систем. В період пандемії COVID-19 у Великій Британії було створено віртуальний ресурсний центр Oak National Academy, який містить ресурси для викладачів та студентів спеціалізованих закладів. На допомогу викладачам було запропоновано програми для організації дистанційного навчання. Міжнародною асоціацією університетів створено посібник з організації навчання в період закриття університетів, у якому описано й проаналізовано сучасні методи проведення онлайн-навчання, критерії вибору платформ і цифрових інструментів для навчання, наведено кращі практики університетів щодо організації роботи в онлайн-форматі. З'ясовано, що найбільшою проблемою, яку пандемія принесла сектору вищої освіти Великої Британії, стало зниження академічної мобільності та зменшення кількості потенційних іноземних студентів.

Ключові слова: гібридна форма навчання, новітні технології, онлайн-навчання, організація освітнього процесу, очна форма навчання.

The article is devoted to the study of educational processes during the coronavirus pandemic in the United Kingdom. The relevance of the study is due to the need to study foreign experience in teaching in extreme and non-standard conditions, in particular during lockdowns, and in the case of Ukraine, during martial law. The purpose of the article is to identify the positive and negative results of introducing new approaches to teaching in non-standard conditions in which education may find itself. The object of the study is the education system of the UK, and the subject is approaches to teaching during the coronavirus pandemic. The article analyzes British educational platforms and related sites to identify positive and negative learning experiences during the pandemic. It is established that the UK has largely preserved the educational process during lockdowns using modern technologies. Maximum conditions were created for the education of foreign students. The UK resumed full-fledged teaching in the classical format and accepted foreign students for full-time or hybrid education, and the restrictions were aimed primarily at the safety of all participants in the educational process. At the same time, it was established that the organization of the educational process in British higher education institutions during the pandemic showed that such subject areas as medicine and some technical and creative professions cannot be taught online. It was found that British teachers, in addition to their traditional duties, act as organizers of multimedia information systems. During the COVID-19 pandemic, the Oak National Academy virtual resource center, which contains resources for teachers and students of specialized institutions, was created in the UK. Programs for organizing distance learning have been launched to help teachers. The International Association of Universities has created a guide to organizing learning during the period of university closure, which describes and analyzes modern methods of online learning, criteria for selecting platforms and digital learning tools, and best practices of universities in organizing online work. It has been established that the biggest problem that the pandemic has brought to the UK higher education sector has been a decrease in academic mobility and a decline in the number of potential international students.

Key words: hybrid form of education, new technologies, online learning, organization of the educational process, full-time education.

Постановка проблеми. Під час пандемії COVID-19 системи освіти країн світу зазнали безпрецедентних перетворень на всіх рівнях. Вища освіта першою постраждала від пандемії і була змушена вжити обмежувальних заходів. Стрімкі зміни в освітньому секторі та швидкий перехід до нових форм навчання вимагали від керівних органів як системи вищої освіти, так і самих університетів швидкого реагування на якісно нову ситуацію.

Пандемія не лише докорінно змінила методи викладання, а й змусила переглянути підходи до організації освітнього процесу та змінити основи, на яких базується освіта. Технології навчання, які ще вчора вважалися майбутньою формою освіти, також зазнали змін. Пандемія COVID-19 змінила більшість університетів світу: закриття кампусів багатьох європейських університетів навесні 2020 року призвело до швидкого переходу на формати дистанційного навчання та сприяло широкому впровадженню високоякісних освітніх технологій і цифрових можливостей у тисячах університетів.

Більшість європейських університетів почали працювати у форматі змішаного навчання, коли лекції читають онлайн, а семінари проводять очно, але при цьому необхідно дотримуватися заходів безпеки. Однак деякі університети від самого початку пандемії вирішили тимчасово проводити заняття тільки в дистанційному форматі, плануючи пережити весняний локдаун, щоб краще підготуватися до початку нового навчального року. У цьому контексті важливим є вивчення досвіду Великої Британії, яка відома в усьому світі своїми інноваційними освітніми

проектами і вважається європейським флагманом у сфері розроблення та впровадження порталів дистанційної освіти: 2020 року, на початок пандемії, можливості дистанційного навчання пропонували понад 1300 вищих навчальних закладів Великої Британії, більш ніж мільйон студентів із європейських країн навчалися дистанційно у Великій Британії [10; 13].

Аналіз останніх досліджень. Українські дослідники присвячували свої розвідки вивченню досвіду змішаного навчання в іноземних та вітчизняних закладах вищої освіти в педагогічному [2; 3] та психологічному [6] аспектах. Особливості використання засобів дистанційного навчання у сфері вищої освіти в умовах пандемії COVID-19 в Україні було розглянуто В. Шишлюк [7]. Зі свого боку, у дослідженні А. Стрюк проаналізовано теоретико-методичні засади комбінованого навчання системного програмування майбутніх фахівців з програмної інженерії [5]. Проблеми, пов'язані з дистанційним навчанням, цікавили В. Кухаренко [1]. Розвідки В. Старости зосереджені на використанні комп'ютерно орієнтованих засобів дистанційного навчання у вищій школі в умовах карантину 2020 р. в Україні [4]. Попри низку робіт, присвячених вивченню дистанційного навчання під час пандемії, відсутні дослідження цього питання на досвіді Великої Британії, що зумовило вибір теми нашої статті.

Постановка завдання. Події, що відбуваються у сучасному світі, вимагають нових підходів до викладання в закладах освіти. У цьому контексті постає актуальним питання вивчення зарубіжного досвіду з метою покращення навчання

в кризових умовах в Україні. Мета статті полягає у виявленні позитивних та негативних результатів впровадження нових підходів у навчанні під час кризових умов, у яких може опинитися освіта. Об'єктом дослідження є освіта Великої Британії, а предметом – підходи у навчанні під час пандемії коронавірусу.

Виклад основного матеріалу. Навчання у Великій Британії є втіленням мрії для сотень тисяч студентів з усього світу. Ця країна була останньою в Європі, яка запровадила карантин та обмеження для навчальних закладів. Водночас вона намагалася якомога швидше відновити повноцінне викладання в класичному форматі та прийняти іноземних студентів на очну або гібридну форму навчання. Обмеження в Англії, Шотландії, Ірландії та Уельсі були спрямовані насамперед на безпеку здобувачів освіти і викладачів. Водночас було розроблено поетапну програму повернення до навчальних закладів. Першими в кампус повернулися здобувачі вищої освіти спеціальностей, які потребують обов'язкової практичної підготовки. До них належать медицина, стоматологія, ветеринарія, освіта, соціальна робота і робота в поліції [8; 11].

В умовах пандемії дистанційне навчання в університетах Великої Британії базувалося на самостійному навчанні, що ґрунтувалося на взаємодії викладача та здобувача освіти з використанням сучасних інформаційних технологій і наданні студентам необхідного обсягу навчального матеріалу та рекомендацій щодо організації самостійної роботи. Вищі навчальні заклади Великої Британії почали повністю адаптувати процес навчання до наявних умов пандемії й активно впровадили змішані формати навчання *active blended-learning*, повністю адаптуючи його до умов, що склалися. Програми змішаного навчання *blended-learning* – це програми дистанційного навчання з очним елементом. На відміну від традиційних форматів дистанційного навчання, які мають безліч суттєвих недоліків, *blended-learning* має ту перевагу, що за правильного використання воно може досягти тієї ж якості, що й очне навчання. Час навчання та навантаження обираються студентом індивідуально. Більша частина викладання відбувається в онлайн-форматі. Необхідні бібліотечні ресурси у вищих навчальних закладах Великої Британії надавалися студентам за бажанням. Засоби комунікації між викладачами та студентами систематично відстежувалися, аналізувалися та оновлювалися за необхідності.

3 травня 2021 року студенти повернулися в кампус, щоб продовжити навчання в очному або

гібридному форматі. В університеті діяли спеціальні заходи безпеки, спрямовані на зниження ризику захворювань. Крім того, по всій країні тривали кампанії з вакцинації. Студенти та викладачі, незалежно від їхнього громадянства, могли вакцинуватися.

Слід зауважити, що, попри загрозу захворювання, кількість абітурієнтів у 2021–2022 роках значно збільшилася. Це пояснюється тим, що абітурієнти, які відклали зарахування у 2020 році, подали заяви на вступ, а також спрощенням процесу зарахування, що підвищило конкурс більш ніж на 5% [12]. Як і 2020 року, у 2021–2022 роках у Великій Британії було скасовано стандартизовані випускні іспити. Оскільки оцінки виставлялися на основі поточної успішності, то вона стала набагато вищою. Відповідно збільшився набір до вищих навчальних закладів. Однак у провідних університетах, як і раніше, зберігалися дуже суворі вимоги. Під час карантину чи без нього, абітурієнти мали показати відмінні оцінки та підготовку, щоб пройти конкурс. Сам процес вступу не припинявся, він змінився лише за формою, оскільки майже всі процедури та дії здійснювалися в цифровому форматі. Абітурієнтам з-за кордону рекомендувалося звертатися за допомогою до фахового консультанта, щоб процес подачі документів був точним і швидким.

У 2021–2022 роках найпоширенішою формою навчання була гібридна, що поєднує онлайн-заняття з очним відвідуванням деяких занять – як і 2020 року, майже всі заняття відвідувалися дистанційно. Це означає, що час не втрачався і освітній процес не переривався, тому загальна якість освіти не знизилася. Заняття проводили ті самі викладачі, а сама програма курсу залишилася незмінною. У тих випадках, коли практичні заняття або лабораторні роботи є обов'язковими, практикувалася змішана форма навчання. Незалежно від формату, студенти, які впоралися з навантаженням, отримали диплом. Страхи, які багато хто відчував у 2020 році, коли розпочався карантин, не здійснилися. Освітній процес тривав, випускники отримали дипломи, а університети приймали заяви від абітурієнтів і зняли обмеження.

Водночас організація освітнього процесу у вищих навчальних закладах Великої Британії в умовах пандемії засвідчує, що деякі предметні галузі, як-от медицина та деякі технічні й творчі професії, не можуть викладатися в онлайн-форматі. Якість і кількість освітніх ресурсів, необхідних для вивчення певних дисциплін, виявляється

або недостатньою, або надлишковою, якщо здобувачам освіти запропоновано використовувати всі матеріали з відповідного напрямку підготовки, розташовані у відкритому доступі на визначених освітніх платформах. Крім того, з'ясувалося, що інфраструктура багатьох європейських університетів на цьому етапі не мала достатніх можливостей для організації онлайн-навчання. Така ситуація спричинила низку проблем у системі вищої освіти країни і вимагала превентивних заходів нормативного та організаційного характеру з боку університетів, формуючи виклики і можливості для майбутнього розвитку університетів [13]. До числа заходів, спрямованих на розв'язання перелічених вище проблем, належить випущений Міжнародною асоціацією університетів посібник з організації навчання в період закриття університетів, у якому описано й проаналізовано сучасні методи проведення онлайн-навчання (стратегії *blended-learning*, *flipped classroom*, спільні проекти), критерії вибору платформ і цифрових інструментів для навчання, наведено кращі практики університетів щодо організації роботи в онлайн-форматі [13].

Дедалі більшу роль почала відігравати технологізація вищих навчальних закладів. Найефективнішим підходом для викладачів університетів Великої Британії стала методологія спільних дискусій і групових проєктів, позитивні результати якої були досягнуті завдяки активному використанню в освітньому процесі сучасних технічних засобів і технологій, таких як аудіо- та відеоконференції та інтерактивні дошки [8; 11].

У нових умовах викладачі вищів, крім своїх традиційних обов'язків, виступають у ролі організаторів мультимедійних інформаційних систем. На зміну неможливості прямого спілкування викладача зі студентами приходять інші форми навчання такі, як навчальні вебінари та інші форми інтерактивної взаємодії.

Заслуговує на увагу віртуальний ресурсний центр у Великій Британії Oak National Academy, який було створено в період пандемії COVID-19. У центрі зібрано безкоштовні матеріали, ресурси для викладачів, а також для студентів спеціалізованих закладів, які можуть бути інтегровані з такими платформами, як *Microsoft Teams* і *Google Classroom* [11]. На допомогу викладачам запущено програми для організації дистанційного навчання: *The British Educational Suppliers Association's LendED platform* та *Isaac Physics* [9]. Ситуація у сфері освіти після пандемії вимагала всебічного та систематичного огляду. ЮНЕСКО підготувала звіт про вплив пандемії

на сектор вищої освіти: студентів, викладачів, адміністраторів університетів, самі університети та майбутні стратегії закладів вищої освіти щодо виходу з кризи.

Варто зазначити, що найбільшою проблемою, яку пандемія принесла сектору вищої освіти Великої Британії, є зниження академічної мобільності. Пандемія мала значний вплив на плани потенційних іноземних студентів навчатися за кордоном. Багато з них вирішили відкласти зарахування на закордонні освітні програми до закінчення пандемії. У відповідь на зниження попиту з боку іноземних студентів, зокрема на магістерські програми, університети розробили нові стратегії віртуальної мобільності та почали навчати викладачів роботи з іноземними студентами в цифровому середовищі [9]. Університети Великої Британії оновлюють нові форми взаємодії з партнерами та розробляють плани антикризового управління з партнерськими організаціями. Університети, які тимчасово призупинили свою викладацьку діяльність через неможливість швидко організувати освітні процеси в режимі онлайн, організували онлайн-консультації та самостійні заняття для іноземних студентів [10].

Хоча перехід до дистанційної освіти може бути незвичним і складним для студентів, експерти наголошують, що в глобальному масштабі дистанційна освіта пропонує безліч нових можливостей. Зокрема, можливість отримати першокласну освіту в будь-якій країні світу: такі технології, як *Skype*, *Zoom* і *Teams*, стирають географічні та політичні кордони. Навіть студенти, які були змушені повернутися додому після початку карантину, не відсторонялися від освітнього процесу, а поверталися і продовжували навчання в повному обсязі.

Питання самоорганізації в цьому контексті кардинально не змінилося для навчання у Великій Британії. У минулому університетські програми також були спрямовані на розвиток навичок самоосвіти і включали великий обсяг самостійного навчання. Те, що було незвичним для студентів з України, тут довгий час було нормою. Слід також пам'ятати, що онлайн-програми реалізуються у великих університетах Великої Британії вже кілька років, тому перехід на онлайн-навчання не викликав жодних технічних труднощів. Лише у 2021 році малі та середні університети почали всерйоз займатися цим аспектом. Провідні університети вже просувають онлайн-курси на таких платформах, як *Coursera*, *Futurelearn* і *LinkedIn Learning*, де можна пройти

курси в окремих професорів, а також здобути ступінь бакалавра та магістра [12].

Університети роблять усе можливе, щоб відновити соціальне, спортивне та культурне життя своїх кампусів. Держава здійснює суворий контроль і встановлює чіткі правила для іноземців, які в'їжджають до країни. Пандемія та карантин поставили іноземних здобувачів освіти у дуже складну ситуацію. Варто зазначити, що Велика Британія робить усе можливе, щоб допомогти їм. Університети надають якомога більше ресурсів, можливостей та інформації, щоб іноземні студенти мали змогу отримати знання. Насамперед, звісно, це онлайн-освіта. Студентам надається можливість скласти тести з англійської мови онлайн. Уряд заснував фонд у розмірі 50 мільйонів фунтів стерлінгів для підтримки здобувачів освіти, які постраждали від коронавірусу [11; 12]. Спрощено доступ до медичних послуг для студентів. Розроблено програми дистанційного та гібридного навчання, які за змістом та ефективністю не поступаються очному навчанню. Було змінено імміграційну політику та правила для студентів, а саме: запроваджено новий візовий режим, який спростив процес отримання посвідки на проживання; спрощено процедуру продовження студентських віз; випускникам було продовжено час на проїзд, поки кордони були закриті; відкрито нову програму, що дозволяє випускникам вишів залишатися у Великій Британії протягом двох років після закінчення навчання для пошуку роботи; випускники, які

навчалися онлайн у вищих навчальних закладах Великої Британії, мали змогу подати заяву на отримання дозволу на роботу у цій країні [9].

Вищі навчальні заклади Великої Британії незмінно посідають провідні позиції у світових рейтингах. Чудова академічна та практична підготовка і престиж британського ступеня – чудовий старт для всіх випускників. Згідно з рейтингом The Guardian, у 2021 році найкращими вишами Великої Британії визнано: Оксфордський університет; Університет Сент-Ендрю; Кембриджський університет; Університет Дарема; Лондонську школу економіки [13]. Однак іноземним студентам важко вступити до цих університетів, тому багато хто надає перевагу невеликим університетам, які пропонують таку саму освіту.

Висновок. Загалом, процес навчання у Великій Британії в період пандемії залишався на такому ж високому рівні, як і до неї. Тимчасовий вимушений перехід на онлайн-формати закінчився. Студенти повернулися в кампуси, а першокурсники мають змогу навчатися очно або в гібридних форматах. Велика Британія робить усе можливе, щоб підтримати студентів і надати їм усі можливості для подальшого успішного навчання, пошуку роботи та працевлаштування. Правила, запроваджені під час пандемії, не обов'язково працюють проти людей, вони відкривають нові горизонти для покращення сфери освіти.

Перспективу подальших розвідок вбачаємо у дослідженні досвіду викладання у закладах вищої освіти під час кризових умов у Німеччині.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кухаренко В. М. Перешкоди впровадженню дистанційного навчання. *Дистанційна освіта: реалії та перспективи: матеріали 1-ї всеукраїнської наук.-практ. конф., 12 грудня 2018 р.* Харків: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2018. С. 35–38. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/39602>
2. Осадча К. П., Осадчий В. В. Аналіз досвіду змішаного навчання в іноземних закладах вищої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми.* 2021. № 60. С. 410–420.
3. Перша Всеукраїнська конференція з проблем змішаної освіти. 2017. URL: <http://kpi.ua/2017-01-27>
4. Староста В. І. Використання комп'ютерно орієнтованих засобів дистанційного навчання у вищій школі (в умовах карантину 2020 р. в Україні). *Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 12–18 травня 2020 р.* Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Запоріжжя, 2020. №3(40)/2020. ISSN 2223-4551. URL: https://drive.google.com/file/d/1DtVaVZ0aZIEBa8f9l8MV2-w0igAkGs_2/view
5. Стрюк А. М. Теоретико-методичні засади комбінованого навчання системного програмування майбутніх фахівців з програмної інженерії: монографія. Теорія та методика електронного навчання. Кривий Ріг, 2015.
6. Христюк О. Л. Особливості переживання стресу під час пандемії COVID-19 у студентів в процесі дистанційного навчання. *Вісник Національного університету оборони України.* 2020. Вип. 2. С. 116–122.
7. Шишлюк В. Р. Особливості використання засобів дистанційного навчання у сфері вищої освіти в умовах пандемії Covid-19 в Україні. *Забезпечення якості вищої освіти: зб. матеріалів II Всеукр. наук.-метод. конф., (Одеса, 08–10 квіт. 2020 р.)* Одеса: ОНАХТ, 2020. С. 478–481.

8. Coronavirus outbreak – deadlines for applications extended: URL: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/news/coronavirus-outbreak-deadlines-applications-extended_en.
9. Education Secretary's statement on Coronavirus (COVID-19): 19 April 2020. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/gavin-williamson-speech-on-covid-19-response>
10. Erasmus+. URL: <https://ec.europa.eu/programmes/erasmusplus/resources/documents/erasmus-programme-guide-2020>
11. Let's keep pupils learning. Oak National academy: URL: <https://www.thenational.academy/>
12. UNESCO, International Commission on the Futures of Education, "Education in a post COVID-19 world: Nine ideas for action", 2020. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373717/PDF/373717eng.pdf.multi>.
13. United Nations, "Policy Brief: The World of Work and COVID-19", June 2020. URL: https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/the_world_of_work_and_covid-19.pdf